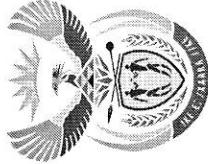


basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA



**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE/
NATIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRADE/GRAAD 11

**PHYSICAL SCIENCES: CHEMISTRY (P2)
FISIESE WETENSKAPPE: CHEMIE (V2)**

NOVEMBER 2018

MARKING GUIDELINES/NASIENRIGLYNE

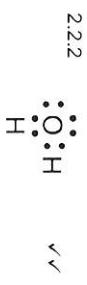
MARKSPUNTE: 150

These marking guidelines consist of 16 pages.
Hierdie nasienriglyne bestaan uit 16 bladsye.

QUESTION 2/VRAAG 2

2.1 Chemical bond is mutual attraction between two atoms resulting from the simultaneous attraction between their nuclei and (outer) electrons. ✓
Chemiese binding is die wedersyse aantrekking tussen twee atome as gevolg van die gelijklidige aantrekking tussen hulle kerne en (buile)-elektrone.

2.2.1 $\text{H} \ddot{\text{C}}: \text{N}$ ✓✓
(2)



(2)

2.2.2 $\begin{array}{c} \ddot{\text{O}} \\ \text{H} \end{array}$ ✓✓
H

(2)

2.3 Linear ✓
Lineêr
(1)

(2)

2.4 $3 - 2,5 = 0,5$ ✓
(1)

(2)

2.5 Polar ✓
Polar
(1)

(2)

2.6 CN has a higher order bond/triple bond with more orbitals overlapping ✓ than CH, which is a single bond. ✓ Thus CN bond needs more energy to break.
CN het 'n hoër orde/drievoudige binding met meer orbitale wat oorvloei as die CN enkel binding. Dus benodig die CN-binding meer energie om te breek.

2.7 CN has a longer bond length than CH ✓ because the H atom is smaller than the N atom. ✓
CN het 'n groter bindingslengte as CH omdat die H-atoom kleiner as die N-
(2)

QUESTION 3/VRAAG 3

- 3.1 • NH₃ has hydrogen bonds between the molecules ✓
• N₂ has London forces/induced dipole forces ✓
• NH₃ has stronger intermolecular forces than N₂ and therefore a higher boiling point than N₂ ✓
(Accept: more energy requires to overcome stronger forces of NH₃)

OR

- N₂ has weaker intermolecular forces than NH₃ and therefore a lower boiling point than NH₃
(Accept: less energy requires to overcome weaker forces of H₂)

- 3.2 • NH₃ het waterstofbindings tussen die molekules
• N₂ het Londonkrags/geinduseerde dipoolkrags
• NH₃ het sterker intermolekulêre kragte as N₂ en daarom 'n hoëre kookpunt as N₂

OF
(1)

- N₂ het swakker intermolekulêre kragte as NH₃ en daarom 'n laer kookpunt as NH₃
(Aanvaar: NH₃ vereis meer energie om sterker kragte te oorskou)
(3)

3.2 H₂ ✓
(1)

- 3.3 • H₂ and N₂ both have weak London forces/induced dipole forces ✓
• N₂ is a larger molecule/has a greater molecular mass/has a larger surface area than H₂ ✓
• and therefore N₂ has stronger intermolecular forces. ✓
- OR H₂ is a smaller molecule/has a smaller molecular mass/has a smaller surface area than N₂ ✓
• and therefore H₂ has weaker intermolecular forces. ✓
- OF H₂ en N₂ het beide swak Londonkrage/geïnduseerde dipoolkrage
• N₂ is 'n groter molekule/groter molekule/maas/grooter oppervlakarea as H₂
• en daarom het N₂ sterker intermolekulêre krage.
- OF H₂ is 'n kleiner molekule/het kleiner molekule/maas/kleiner oppervlakarea as N₂
• en daarom swakker intermolekulêre krage.

(3)

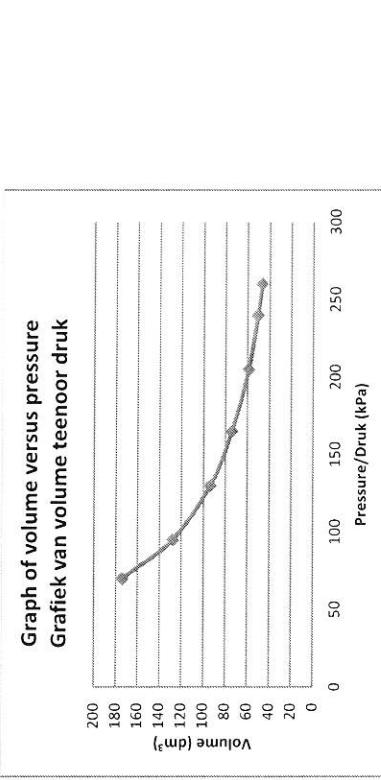
- 3.4 H₂ ✓
It has the weakest intermolecular forces/London forces ✓
It has the lowest boiling point ✓
- OR It has the weakest intermolecular forces/London forces ✓
Boiling point is inversely proportional to vapour pressure ✓
Dit het die swakste intermolekulêre krage
Dit het die laagste kookpunt
OF Dit het die swakste intermolekulêre krage/Londonkrage
Kookpunt is omgekeerd eweredig aan die dampdruk

(3)
[10]

- 4.1 Boyle's law/Bayne se wet ✓ (1)

- 4.2 Criteria for hypothesis/Riglyne vir hipoteose ✓
The dependent and independent variables are stated correctly.
Die afhanklike en onafhanklike veranderlikes korrek genoem.
State the relationship between the dependent and independent variables.
Stel die verwantskap tussen die afhanklike en onafhanklike veranderlike.
Dependent variable/afhanklike veranderlike: volume
Independent variable/onafhanklike veranderlike: pressure/druk
Example/Voorbeeld:
If the pressure of an enclosed gas increases the volume will decreases at constant temperature.
The pressure of an enclosed gas is inversely proportional to the volume it occupies if the temperature is kept constant.
Die druk van 'n ingeslotte gas is omgekeerd eweredig aan die volume wat dit bestaan indien die temperatuur konstant gehou word.
Indien die druk van 'n ingeslotte gas toeneem, sal die volume afneem.

(2)



Refer to the last page of the memo for the graph drawn to scale
Verwys na die laaste bladsy van die memo vir die skaagrafiek

- Criteria for marking the graph/Nasierenkriteria vir grafiek ✓
Use of correct scale on both axis
(If learners used table values as scale values maximum 1/3 for line drawn)
Korrekte skaal op die assie
(Indien leerders tabelwaardes as skaalwaardes gebruik maksimum 1/3 virlyn getrek)
At least five (5) points plotted correctly
Ten minste vyf (5) punte korrek gestip
Curve is drawn
Kurve getrek

(3)

4.4

Any set of values can be used from the table : Enige stel waardes vanaf die tabel kan gebruik word:

$$p_1 V_1 = p_2 V_2 \checkmark$$

$$\frac{70(174)}{V_2} = (300)V_2 \checkmark$$

$$(Acceptor/Aanvaar 40,32 – 40,8 dm³)$$

4.5

At high pressure a gas starts to deviate from ideal gas behaviour ✓ because the volume of the molecules of a gas and the intermolecular forces start to influence the measured value, causing it to be greater than the theoretical value calculated/Forces of repulsion between the gas particles prevents them from moving closer. ✓

By hoe druk sal 'n gas begin afwyk van ideale gasgedrag want die volume van die gasdeeltjies en intermolekulêre kragte begin die waarde van die volume beïnvloed, wat veroorsaak dat die gemetde waarde groter is as die berekende waarde/Afstoingskragte veroorsaak dat gasdeeltjies nie nader aan mekaar kan beweeg nie

4.6 Low/Laag

4.7 Temperature is an indication of the average kinetic energy of the molecules of a gas. If the temperature of a gas decreases, the molecules move slower and closer together. ✓ up to a point where the gas will start to condense ✓ and not behave like an ideal gas.

OR
The intermolecular forces of attraction becomes significant ✓ then the gas condenses. ✓

Temperatuur is die aanduiding van die gemiddelde kinetiese energie van die molekules van 'n gas. Indien die temperatuur afneem sal die molekules stadiger en nader aan mekaar beweeg tot by die punt waar die gas sal begin kondenseer sodat dit nie meer soos 'n idéale gas optree nie.

OF

Die intermolekulêre kragte word beduidend en dit veroorsaak dat die gas kondenseer.

4.8 $pV = nRT \checkmark$

$$(70\ 000)(174 \times 10^{-3}) \checkmark = n(8,31)(293) \checkmark$$

$n = 5 \text{ moles } \checkmark$

QUESTION 5/VRAAG 5

5.1

$$n = \frac{m}{M}$$

$$n = \frac{160}{40} \checkmark$$

$$n = 4 \text{ mole}$$

$$\begin{array}{l} \underbrace{(120\ 000)V}_{V = 0,08 \text{ m}^3} = (4)(8,31)(288) \checkmark \\ V = 0,08 \text{ m}^3 \checkmark \end{array}$$

(4)

(4)
[18]

5.2

POSITIVE MARKING FROM QUESTION 5.1
OPTION 1/VRAAG 5.1

$$\frac{p_1 V_1}{T_1} = \frac{p_2 V_2}{T_2} \checkmark$$

(3)

$$\frac{120(0,08)}{288} = \frac{240V_2}{308} \checkmark$$

$$V_2 = 0,043 \text{ m}^3 \checkmark \quad (427,78 \text{ dm}^3)$$

OPTION 2/VRAAG 2

$$\begin{aligned} pV &= nRT \checkmark \\ (240\ 000)V &\checkmark = (4)(8,31)(308) \checkmark \\ V &= 0,043 \text{ m}^3 \checkmark \quad (426,58 \text{ dm}^3) \end{aligned}$$

QUESTION 6/VRAAG 6

6.1.1 One mole is the amount of a substance having the same number of particles as there are atoms in 12 g carbon-12. ✓ Een mol is die stohoeveelheid wat dieselfde getal deeltjies het as wat daar atome in 12 g kool/stof/42 is.

6.1.2 $\text{Na}_2\text{CO}_3 + 2\text{HCl} \rightarrow 2\text{NaCl} + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2 \checkmark$

(2)

6.1.3 **Mark allocation/Nasienriglyne:**

- Formula for/Formule vir volume ✓
- Substitution of 0,306 and 24,45 ✓/Vervanging van 0,306 en 24,45
- Using ratio/Gebruik verhouding ✓
- Formula for/Formule vir mass ✓
- Substitutions of moles ✓ and 106 ✓ /Vervanging van mole en 106
- Answer with units/Antwoord met eenheid ✓

(4)
[8]

$$n = \frac{V}{V_m}$$

$$n = \frac{0,306}{24,45} \checkmark$$

$n = 0,0125 \text{ mol of CO}_2$

$\text{Na}_2\text{CO}_3 : \text{CO}_2$

1 : 1 ✓ (use of the ratio/gebruik die verhouding)

$n = 0,0125 \text{ mol of Na}_2\text{CO}_3$

$$\begin{array}{l} \underbrace{n = \frac{m}{M}}_{0,025 = \frac{m}{106} \checkmark} \checkmark \\ 0,025 = \frac{m}{106} \checkmark \end{array}$$

$$\begin{array}{l} m = 1,33 \text{ g } \checkmark \quad (1,325 - 1,33 \text{ g}) \\ m = 1,33 \text{ g } \checkmark \quad (1,325 - 1,33 \text{ g}) \end{array}$$

(7)

OPTION 1/OPSIE 1

$$\% \text{ CaCO}_3 \text{ unreacted} = \frac{15 - 1.33}{15} \times 100 = 11.33\% \quad \checkmark$$

OPTION 2/OPSIE 2

$$\% \text{ CaCO}_3 \text{ reacted} = \frac{1.33}{1.5} \times 100 = 88.67\% \quad \checkmark$$

OPTION 3/OPSIE 3

$$n = \frac{m}{M}$$

$$n = \frac{1.5}{106} = 0.0142 \text{ mol}$$

$$\text{initial mol} - \text{reacted mol} = 0.0142 - 0.0125 = 0.0017 \text{ mol unreacted}$$

$$\% \text{ CaCO}_3 \text{ unreacted} = \frac{0.0017}{0.0142} \times 100 = 11.97\% \quad \checkmark$$

6.2.2

Mark allocation/Punte toekennung:

- Any one of the formulae/Enige een van formules ✓
- Substitution of/Vervanging van $3 \text{ g} (5 \text{ g} - 2 \text{ g})$ ✓
- Ratio/Verhouding 1:1 ✓
- Substitution of moles and volume in dm^3 /Vervanging van mol en volume in dm^3 ✓
- Answer with units/Antwoord met eenheid ✓

OPTION 1/OPSIE 1

OPTION 2/OPSIE 2

$n = \frac{m}{M}$	$n = \frac{m}{M}$
$= \frac{3}{65}$	$\checkmark \text{ any one of}$
$= 0.0462 \text{ mol of Zn}$	the two formula/Enige een van formules
Ratio Zn : H_2SO_4 1 : 1 ✓	Ratio Zn : H_2SO_4 1 : 1 ✓
$n(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0.0462 \text{ mol}$	$n(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0.0462 \text{ mol}$

$$c = \frac{n}{V}$$

$$= \frac{0.0462}{0.05} \quad \checkmark$$

$$= 0.92 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3} \quad \checkmark$$

(2)

(1)

OPTION 3/OPSIE 3

$n = \frac{m}{M}$	$n = \frac{m}{M}$
$= \frac{5}{65}$	$\checkmark \text{ any one of}$
$= 0.0769 \text{ mol of Zn initial}$	the two formula/Enige een van formules
$n = \frac{m}{M}$	
$= \frac{2}{65}$	
$= 0.0308 \text{ mol of Zn final}$	

$$n_{\text{used}} = 0.0769 - 0.0308 = 0.0461 \text{ mol}$$

$$\text{Ratio Zn : } \text{H}_2\text{SO}_4$$

$$1 : 1 \quad \checkmark$$

$$n(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0.0461 \text{ mol}$$

$$c = \frac{n}{V}$$

$$= \frac{0.0461}{0.05} \quad \checkmark$$

$$= 0.92 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3} \quad \checkmark$$

$n = \frac{m}{M}$	$n = \frac{m}{M}$
$= \frac{5}{65}$	$\checkmark \text{ any one of}$
$= 0.0769 \text{ mol of Zn initial}$	the two formula/Enige een van formules
$n = \frac{m}{M}$	
$= \frac{2}{65}$	
$= 0.0308 \text{ mol of Zn final}$	

QUESTION 7/VRAAG 7

[19]

7.1

The minimum energy needed for a reaction to take place. ✓✓
Die minimum energie benodig vir die reaksie om plaas te vind.
[2 or 0]

7.2

More energy is released than absorbed OR energy of products is less than energy of reactants OR $\Delta H < 0$ OR ΔH is negative ✓
Meer energie word afgegee as ongerekende OF energie van die produkte is minder as die energie van reaktante OF $\Delta H < 0$ OF ΔH is negatief

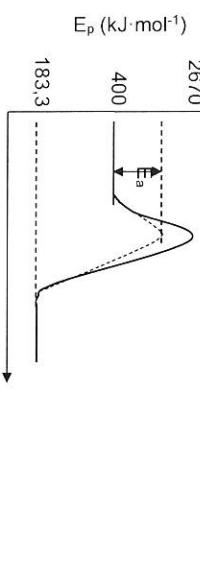
7.3

$$\Delta H = H_{\text{products}} - H_{\text{reactants}}$$

$$= 183,3 \checkmark - 400 \checkmark$$

$$= -216,7 \text{ kJ}\cdot\text{mol}^{-1} \checkmark$$

7.4



Course of reaction/Reaksieverloop

Criteria for marking/Nasienkriteria	
Lower curved line//laer kurwelyn	✓
Lower activation energy indicated	✓
Laer aktiveringsergie aangedui	

7.5

One mole of any gas occupies the same volume at the same temperature and pressure. ✓✓
Een mol van enige gas beslaan dieselfde volume by dieselfde temperatuur en druk.
[2 or 0]

(2)

$$n(N) = \frac{22,2}{14} \checkmark$$

$$= 1,5857 \text{ mol}$$

$$n(O) = \frac{76,2}{16} \checkmark$$

$$= 4,625 \text{ mol}$$

$$\begin{array}{ccccccc} \text{H} & : & \text{N} & : & \text{O} \\ \frac{1,59}{1,557} & : & \frac{15857}{1,5857} & : & \frac{4,625}{1,5857} & & \end{array}$$

✓ divide by smallest number/
deel deur kleinste getal

Empirical formula/Empiriese formule is HNO_3 ✓

(5)

[19]

7.6

OPTION 1/OPSIЕ 1

[19]

	4NH ₃	5O ₂	4NO	6H ₂ O	
Initial vol	6	9	0	0	
Change in vol	6	7,5	6	9	Ratio ✓
Final vol	0	1,5	6	9	

Total volume = $1,5 + 6 + 9 = 16,5 \text{ dm}^3$ ✓

OPTION 2/OPSIЕ 2

Molar ratio 4 : 5 : 4 : 6 from balanced equation

Molar ratio reacting 6 : 7,5 : 6 : 9 ✓

Volume ratio reacting 6 : 5 : 4 : 6 vanuit gebalanseerde vergelyking

Volume ratio reacting 6 : 7,5 : 6 : 9

O₂ in excess/in oormaat

Only/Slegs 7,5 dm³ of van 9 dm³ reacts/reageer

9 – 7,5 = 1,5 dm³ ✓

Total volume at the end of reaction = $6 + 9 = 16,5 \text{ dm}^3$ ✓

Total volume at the end of reaction = $6 + 9 + 1,5 = 16,5 \text{ dm}^3$ ✓

(4)

QUESTION 8/VRAG 8

- 8.1 A hydroxide ion can act as proton acceptor. ✓
'n Hydroksiedion kan optree as protonontvanger.
(2)
- 8.2 Dative covalent bond ✓
Datiefkovalente binding
- 8.3 $\text{HCl(aq)} + \text{H}_2\text{O(l)} \rightarrow \text{H}_3\text{O}^+(\text{aq}) + \text{Cl}^-(\text{aq})$ ✓
OROF
 $\text{HCl(aq)} + \text{NH}_3(\text{g}) \rightarrow \text{NH}_4^+(\text{aq}) + \text{Cl}^-(\text{aq})$ ✓
(2)
- 8.4 Concentration is the amount of solute per litre of solution. ✓✓
Konsentrasie is die hoeveelheid opgeloste stof per liter van 'n oplossing.
OROF
Concentration is the number of moles of a substance per dm^{-3} of solution.
Konsentrasie is die aantal mol van 'n stof per dm^{-3} -oplossing.

8.6 Mark allocation/Punte toekennung

- Usage of formula(e) of $c = n/V$ and/or $n = m/M$
- Usage or calculation of number of moles (3,75 mol) of HNO_3
- Ratio/Verhouding 2:1
- Usage of $74 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}$ in formula $n = m/M$

- Answer/Antwoord
- Correct conclusion/Korrekte gevolgtrekking

OPTION 1/OPTIE 1

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$c = \frac{n}{V}$

$0,75 = \frac{n}{5}$

$n = 3,75 \text{ mol}$ ✓

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$c = \frac{n}{V}$

$3,75 \times 10^{-3} = \frac{n}{1000}$

$n = 3,75 \text{ mol}$ ✓

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

No, it is insufficient. ✓
Nee, dit is nie genoeg nie

OPTION 2/OPTIE 2

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$c_1 V_1 = c_2 V_2$ ✓

$(0,75)(5) \checkmark = c_2(1000)$ ✓

$c_2 = 3,75 \times 10^{-3} \text{ mol}\cdot\text{dm}^{-3}$ ✓

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$n = \frac{m}{M}$

$1,875 = \frac{m}{74}$ ✓

$m = 138,75 \text{ g}$ ✓

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$n = \frac{m}{M}$

$1,875 = \frac{m}{74}$ ✓

$m = 138,75 \text{ g}$ ✓

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

No, it is insufficient. ✓
Nee, dit is nie genoeg nie

Please turn over/Blaai om asseblief

OPTION 3/OPTIE 3

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

No, it is insufficient. ✓
Nee, dit is nie genoeg nie

OPTION 3/OPTIE 3

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$n = \frac{m}{M}$

$n = \frac{120}{74}$ ✓

$n = 1,62 \text{ mol}$

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$n = \frac{cV}{M}$

$= 3,75 \times 10^{-3}(1000)$

$= 3,75 \text{ mol}$

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

$\text{HNO}_3 : \text{Ca}(\text{OH})_2$

$2 : 1$

$n(\text{Ca}(\text{OH})_2) = \frac{1}{2}(3,75)$

$= 1,875 \text{ mol}$ ✓

✓ any one of the two formula/Enige een van formules

No it is insufficient ✓
Nee dis nie genoeg nie

Copyright reserved/Kopiereg voorbehou

(6)
[17]

Copyright reserved/Kopiereg voorbehou

Please turn over/Blaai om asseblief

QUESTION 9/VRAAG 9

9.1 Reduction is a decrease in oxidation number ✓✓
Reduksie is die afname in oksidasiegetalle

9.2 Mn is +7 / Mn⁷⁺ ✓

9.3 H₂S / S²⁻ ✓

9.4 The oxidation number of S increases ✓ from -2 to 0 ✓
Die oksidasiegetal van S neem toe van -2 na 0

9.5 MnO₄ / Mn⁷⁺ ✓

9.6 H₂S(g) → S + 2H⁺ + 2e⁻ ✓✓

9.7 H₂S → S + 2H⁺ + 2e⁻
MnO₄ + 8H⁺ + 5e⁻ → 2Mn²⁺ + 4H₂O ✓

$$2\text{MnO}_4^- + 5\text{H}_2\text{S} + 6\text{H}^+ \rightarrow 2\text{Mn}^{2+} + 5\text{S} + 8\text{H}_2\text{O}$$
 ✓ balancing ✓ equation

(3) [12]

QUESTION 10/VRAAG 10

10.1 • Dangerous for workers because they can be trapped underground. ✓
• Sinkholes ✓
(Any relevant answer)

• Gevaarlik vir werkers want hulle kan ondergronds vasgekeer word
(Enige relevante antwoord)

10.2 O₂ ✓

10.3 Oxidation number of O decreases from 0 (in O₂) to -2 (in NaOH) ✓
Die oksidasiegetal van O neem af van 0 (in O₂) na -2 (in NaOH)

10.4 Fe³⁺ + 3e⁻ → Fe ✓✓

10.5 %Fe = $\frac{2(56)}{160} \times 100\%$ ✓
= 70% ✓

10.6 m(Fe) = (0,65)(2 500) ✓ or/of $\frac{65}{100}(2 500)$
= 1 625 kg Fe extracted/ontgin ✓ (Accept/Aanvaar $1,625 \times 10^6$ g)

(2) [10]

TOTAL/TOTAAL:

150

**SUBMIT THIS SHEET WITH THE ANSWER BOOK/
LEWER SAAM MET DIE ANTWOORDEBOEK IN**

NAME/NAAM _____ CLASS/KLAS _____

QUESTION/VRAAG 4.3

Graph of volume versus pressure/Grafiek van volume teenoor druk

